

Osmanlı Devleti'nde Spor Tekkeleri

HAYDAR GÖLBAŞI^a

Geliş Tarihi: 12.04.2018 | Kabul Tarihi: 17.07.2018

Öz: Osmanlı padişahları spor tekkelerine çok önem vermişler ve sınırların genişlemesiyle birlikte başkent yaptıkları her yere spor tekkelerini taşımışlar veya yaptırmışlardır. Spor tekkelerine destek vermelerinin en önemli nedeni ise hem güreş, okçuluk, binicilik gibi spor branşlarını severek yapmaları, hem de bu branşların savaşa hazırlık olarak görmeleri olarak düşünülmektedir. Yaklaşık olarak Orhan Bey döneminde oluşmaya başlayan spor tekkeleri Sultan II. Abdülhamit'e kadar varlığını devam ettirmiştir. Bu çalışmada Osmanlı Devleti'nde tekkeler denilince dini tekkelerin yanı sıra bulunan spor tekkelerinin oluşumlarının ve faaliyetlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmadaki verileri elde etmek için çeşitli dergi ve kitaplar taranmış ve elde edilen bulgularla Osmanlı Tekkelerinin aslında günümüz spor kulüplerinin temelini oluşturduğu gösterilmiştir. Ayrıca bu kulüplerin kuruluş dönemleri ve amaçları ile faaliyetlerinden bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, spor, spor tekkeleri, spor kulüpleri, spor yönetimi.

^a Cumhuriyet Üniversitesi CMYO Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü
[hgolbasi@cumhuriyet.edu.tr]

The Sport Lodges in Ottoman Empire

Abstract: The Ottoman sultans paid great attention to sports lodges, and with the expansion of the borders, they carried these sports lodges or built new ones in places they made capital. The most important reason for their support to the sports lodges is that they like sports branches such as wrestling, archery and horse riding as well as seeing these branches as preparations for war. The sports lodges that started to form during the reign of Orhan Bey continued to exist as far as Sultan Abdulhamid II. In this study, it was aimed to investigate the formation and activities of the sports lodges rather than the religious lodges. Various journals and books were searched to obtain the data in the study, and with the findings obtained, it was shown that the Ottoman Lodges were actually the basis of today's sports clubs. In addition, the establishment periods and aims and activities of these clubs were mentioned.

Keywords: Ottoman Empire, sport, sports lodges, sports clubs, sports management.

© Gölbaşı, Haydar. "Osmanlı Devleti'nde Spor Tekkeleri." *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 15 (2018), 41-53.

Giriş

Tekke, Farsça bir kelime olup “dayanılacak yer” anlamına gelmektedir (Çumralıgil, 1999:335). Osmanlı’da tekkeleri iki açıdan ele almak mümkündür. Birincisi dini açıdan yapılanma, ikincisi ise yapı olarak dini tekkelere benzer olan spor tekkele-ridir. Dini açıdan ele alındığında tekkeler tarikatlara bağlı der-vişlerin barındıkları, eğitildikleri ve belirli günlerde o tarikatla-ra özel törenlerin yapıldığı yerlere denilir (Kahraman, 1995:188). Yapı olarak ise dini tekkelere benzer olan spor tekke-leri yine derviş olarak adlandırılan sporcuların barındıkları, eğitildikleri ve talim yaptıkları yerlere denilmektedir. Spor tek-kelerinin aslında tarikat tekkeleriyle hiçbir ilgisi yoktur. Kah-raman’a göre (1995:188) spor tekkelerinde barınan ve beslenen sporculara “Derviş” denilmesi onları tarikat tekkelerindeki barınan ve beslenen dervişlere benzetilmesindedir.

Osmanlı’da Spor Tekkeleri, günümüzün tabiri ile spor ku-lüpleridir (Yıldız, 1979:154). Hatta günümüz spor kulüpleri ile karşılaştırıldığında spor tekkelerinin daha baskın olduğunu söylenebilir. Çünkü o dönemde spor tekkelerinin pehlivanları o tekkede yatıp kalkıyorlar, karınlarını doyuruyorlar, eğitim alı-yorlar ve müsabakalara katılıyorlardı. Osmanlı Devletinde va-kıflar sistemiyle yönetilen bu tekkelerin gelirlerini spora ve sporcu yetiştirmek için harcamaları spor tekkelerinin en önemli özelliği olmuştur (Çumralıgil, 1999:336). Bugünkü spor kulüp-lerinin başkanı gibi o dönemde de spor tekkelerinin başkanı vardı. Spor tekkelerinin başkanları devlet tarafından görevlen-dirilen kişilerdi ve “Şeyh” olarak adlandırılırlardı. Şeyhler usta okçuların en akıllıları ve olgunları olmalarıyla birlikte iyi de bir atıcı olmak zorundaydılar. Şeyhlere kemankeşler tarafından aşırı güven duyulurdu (Yıldız, 1979:154).

Spor tekkelerini padişah yaptırıyor ise o tekkenin gelirleri padişah tarafından kurulan vakıf tarafından, özel vakıf tarafın-dan yaptırılıyor ise o vakfın gelirlerinden karşılanıyordu ve masraflar kadı tarafından denetleniyordu (Çumralıgil,

1999:338). Tekke, yaptıran kişinin adıyla ya da ne için yaptırılıyor ise ona göre de isim alabiliyordu (Ok Meydanı'nda Atıcılar Tekkesi - Bursa Güreşçiler Tekkesi - Edirne'de Şeyh Cemaledin Güreşçiler Tekkesi - Manisa Güreşçiler Tekkesi - İstanbul'da Pehlivan Demir Güreşçiler Tekkesi gibi...) (Kahraman, 1995:188).

Osmanlı Devleti'nin sürekli savaş içerisinde olması ve her zaman savaşa hazır olması gerektiği için sağlıklı ve güçlü savaşçılara ihtiyacı vardı. Bu yüzden olacak ki Osmanlı spor tekkelilerinin, sağlıklı ve güçlü bireylerin pehlivan olarak yetiştirilmesi için kurulduklarını söylemek mümkündür. Spor Tekkelerinde sadece bir branş değil, birçok branşın bulunduğu söylenebilir (Çumralıgil, 1999:337). Örneğin; güreş tekkesinin içerisinde okçuluk, binicilik, yüzme gibi branşların da yapıldığı bilinmektedir.

Spor Tekkelerinin Oluşumu

Türklerin, coğrafi şartların zor olduğu ilk yerleşim bölgeleri olan Orta Asya'dan bu yana hayatlarını devam ettirebilmek için vücutlarını sürekli zinde tutmaları gerekiyordu. Göçebe hayat süren Türklerin, yaşam mücadeleleri için çalışmaları, avlanmaları, kaçmaları, kovalamaları ve bunları yaparken de çeşitli aletler kullanmaları gerekiyordu. Aslında birer spor faaliyeti olan bu davranışlarla Türkler, ata binme, avlanma, ok atma v.b. konularında oldukça gelişmişlerdir. Özellikle okçuluk ve güreş Türkler tarafından dünyaya tanıtılan bir spor olmuştur. Öte yandan savaş, oyun, yarışma, eğlence, dini seremoni vs. gibi etkinlikleri de daha sonra birer spor dalına dönüşmüştür.

Spor tekkelerinin tam olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmese de Orhan Gazi zamanında ilk spor tekkesinin yapıldığı bilinmektedir. Bursa fethedildikten sonra, Bursa'da yapılan tekkelerden birisi Orhan Bey'in eşi Nilüfer Hatun'un Hisar'ın Kaplıca Kapısı yanında ve sur dibinde yaptırdığı tekkedir. Bursa'da açılan ilk iki spor tekkesi güreşçiler tekkesi ve atıcılar tekkesi olmuştur. Güreşçiler tekkesi Kale içinde Bey Sarayı ya-

kınında, atıcılar tekkesi de günümüzde de Atıcılar olarak anılan yerde yaptırılmıştır (Kahraman, 1995:189).

Osmanlı İmparatorluğu'nda sporun tekkeleşmesi Fatih Sultan Mehmet döneminde başlamıştır (İşcan, 1988:59). Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırlarının genişlemesiyle beraber spor tekkelerinde de artış söz konusu olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde spora ilgi gösteren, sporculara ve spor tekkelerine destek veren padişahlar arasında Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman, IV. Murat, XI. Mahmut ve Abdülaziz'i saymak doğru olacaktır (Hiçyılmaz, 1974:21). Padişahların spor tekkelerine destek vermelerinin nedeni hem güreş, okçuluk, binicilik gibi spor branşlarını severek yapmaları, hem de bu branşların savaşa hazırlık olarak görmeleri olarak düşünülmektedir. Osmanlı Devleti'nde iyi bir alp olabilmek için iyi güreş tutmak, iyi ok atmak ve iyi ata binmek gerekiyordu. Osmanlı İmparatorluğunun gelişme dönemlerinde, fethedilen her yeni yere bir tekke yaptırılarak, yörenin güçlü ve sağlıklı gençleri pehlivan olarak yetiştirilmek amacıyla bir araya getirilmiştir. O dönemlerde sporu teşvik amacıyla her şehir ve kasabada tekkeler kurulmuştur.

Sporcu Türk Sultanları "Kemankeş Tekkeleri", "Cümdi Tekkeleri", "Ok Meydanları", "Gök Yazıtlar" ve "zorhaneler" gibi spor kurumlarını yani bugünkü tabiriyle; okçuluk kulübü, güreş kulübü, binicilik kulübü, stadyum, spor salonu gibi spor kurumlarını vakıflar yöntemiyle kazandırmışlardır (Güven, 1992:12). Padişah vakıfları veya özel vakıflar tarafından gelir elde ederek varlığını sürdürmüştür. Dallara göre ayrılan bu tekkeler, özellikle Pehlivan Tekkesi (Güreş Kulübü) ve Okçuluk Tekkesi (Okçuluk Kulübü) binlerce sporcunun yararlanmasına olanak sağlamışlardır (Hiçyılmaz, 1974:17).

Kanuni Sultan Süleyman'ın tahta çıkmasıyla beraber elindeki yeniçeri gücünü iyi kullanabilmesi halinde kendisinin güçlü olacağını düşünmüştür. Bu nedenle ilk olarak yeniçeri askerlerine cülus bahşişi dağıtmış ve yeniçerilerin gönüllerini

hoş tutmaya çalışmıştır. Kanuni Sultan Süleyman, yeniçeri askerlerini sürekli savaşa sokarak onları oyalayamayacağını anlamış ve spor tekkelerini canlandırarak onları oyalamak istemiştir. Bu düşünceyle beraber atalarının yaptırmış olduğu spor tekkelerini, saray yardımıyla tekrar canlandırmış ve bütün Anadolu şehirlerinde spor tekkesi açılmasını emretmiştir. Yeniçeri askerlerinin spor tekkelerine yazılmaları serbest bırakılmış ve ilgili oldukları spor branşlarında antrenman yapmaları sağlanmıştır (İşcan, 1988:65-66).

Kanuni Sultan Süleyman, spor faaliyetlerinin sadece saray ve ordu için yapılması gerektiği anlayışını kırmış ve spor teşkilatlanmasını taşraya yayarak sporu kitlelerle buluşturmuştur. Kanuni Sultan Süleyman zamanında taşraya yayılan spor faaliyetleri II. Beyazıt'la beraber okullara girmiş, II. Selim zamanında da spor teşkilatlanması tüm Osmanlı Devletine yayılmıştır (İşcan, 1988:66-70). Yapılan bu faaliyetlerle beraber sadece ordunun değil halkın da sağlıklı, güçlü bireylerin pehlivan olarak yetişmelerine ve her an savaşa hazır askerler yetiştirilmeye olanak sağlamıştır.

Osmanlılarda Okçuluk Tekkesi

Osmanlı'daki Okçuluk Tekkeleri bugünkü anlamıyla okçuluk kulüpleridir. Okçuluk Tekkesi, okçuların ok talimi yapabilmeleri için tahsis edilen ok meydanlarıdır. Pazartesi ve Perşembe günleri talim yapılan bu tekkelerin açılışı Hıdırellez günü yapılır ve altı ay sürerdi.

Okçular Tekkesinde okçuların çalışmaları program dahilinde yapılmıştır. Büyük yarışmalar düzenlenen bu tekkelerde kemankeşlerin hazırlanması için okçular kampa alınır ve bu kamplarda yeme içme, barınma, çalışma, dinlenme ve uykularına dikkat edilirdi.

Tekke şeyhi kemankeşlerin en akıllı ve olgunlarından seçilirdi. Şeyhin yanında atıcı başı, mütevellî ve menzillerden sorumlu olmak üzere üç yardımcısı bulunurdu (Göral, 1999:245-247). Osmanlı Devletinde okçuluk yapmak isteyen bireyler

tekkeye başvurur, şeyhin elini öper şeyhden izin alır ve abdest alıp namaz kılarak ok atışlarına başlardı.

Okçular Tekkelerinde sicil defterleri tutulur ve kemankeşlerin isimleri ile kemankeşlerin yaptıkları dereceler bu deftere yazılırdı. Derece yapabilmek için en az 900 gez (594 m.) mesafeye ok atabilmek gerekmekteydi. Bu dereceyi yapan kemankeşler kabza almayı yani günümüzün tabiri ile lisanslı sporcu olmayı hak kazanıyordu.

Okçular Tekkesinde Divan, disiplin dışı davranışlarda bulunan okçuları yargılama ve ceza verme görevi olan bir makamdı (Yıldız, 1979:156-157).

İstanbul Okmeydanı, İstanbul'un fethinden hemen sonra gâzilerin ve halkın ok atması ve toplu halde dua edilmesi için Fatih Sultan Mehmed tarafından vakfedilmiştir. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u fethettikten hemen sonra bir Kemankeş Meydanı yapılmasını ve burada kemankeşlerin yay gerip, ok savurmalarını istemiştir (Atabeyoğlu, 1991:5). Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettikten sonra gazilere ganimetleri ok meydanında dağıtmıştır. Ayasofya'da bulunan Doygus, Yahuk, Suva, Nesr gibi mücevher ve süslü putları ok meydanına getirerek gazilere ok attırmıştır (Tayga, 1990:66).

Ok Meydanının yapımında Fatih Sultan Mehmet'in Akşemseddin Hocasını görevlendirmesi, meydanın mükemmel bir şekilde kurulması için hiçbir fedakarlıktan kaçınılmamasını istemesi ve bu meydana yapılacak en ufak bir tecavüzün en ağır suç gösterilmesini istemesi bu meydana verdiği değer ve önemin en açık gösteresidir (Atabeyoğlu, 1991:5).

Fatih Sultan Mehmet'ten sonra ok atmayı seven ve okçulukta yetenekli olan padişahlar ok meydanına gelmişler, ok atmışlar, antrenmanlar yapmışlardır. Bu nedenle okçular için toplanma yeri olarak Okçular Tekkesi Derneği kurmuşlardır. Okçular Tekkesi Derneklerinin de faaliyetlerini devam ettirebilmeleri ve maddi olarak destek sağlamaları için vakıflara bağlamışlardır (Tayga, 1990:67).

Fatih Sultan Mehmet'in vefat etmesinden sonra yerine geçen II. Bayezid, babasının emaneti olan Ok Meydanına büyük önem vermiştir. Fatih Sultan Mehmet'in ölümünden sonra çıkan kargaşalarda ok meydanına tecavüzde bulunanlar olmuştur. Fatih Sultan Mehmet'in çıkarmış olduğu fermana dayanarak oğlu II. Bayezid o zamanın Keşan Kadısı olan Muslihüddin Efendi'yi bu iş için görevlendirmiş ve tecavüzde bulunanlar tek tek bulunarak en ağır şekilde cezalandırılmıştır.

Tecavüze uğrayan yerler tekrar Ok Meydanı arazisine katılması için görevlendirilen İskender Paşa, meydanın çevresini tuğralı taşlarla ördürmüş ve meydanın en güzel yerine Okçular Tekkesi yaptırmıştır. Okçular Tekkesinin içine mescid, toplantı ve idman salonları, kütüphane, müze, aşevi, yatakhaneler ve padişahların müsabakaları izleyebilmeleri için Hünkar Dairesi yaptırılmıştır. Okçular Tekkesi yapıldıktan sonra hem tekke ile ilgili, hem de okçuluk ve yapılacak müsabakalar ile ilgili yeni kurallar koyulmuştu. Ok Meydanı'nda Pazartesi ve Perşembe günleri ok atılıyor, Pazar ve Çarşamba günleri dinleniliyor, diğer günlerde de usta hocalar ile beraber idmanlar yapılıyordu (Atabeyoğlu, 1991:7). Kabza alan kemankeşler ok meydanına gelirler şeylerinden destur alırlar ve idmanlarını yaparlardı. Fatih Sultan Mehmet döneminde faaliyetlere başlayan okçuluk tekkesi Sultan II. Abdülhamit'e kadar açıldı ve çalışmalarına devam ediyordu (Tayga, 1990:67).

Ok meydanı, sadece kemankeşler için bir meydan olmaktan çıkmış tüm sporcular için bir çok branşın yapıldığı er meydanı olmuştur. Kemankeşlerin ok attığı, pehlivanların güreş tuttuğu, yaya koşularının ve at yarışlarının yapıldığı bir spor alanı olmuştur (Atabeyoğlu, 1991:17).

Bu bilgiler ışığında Ok meydanı'nın Türk okçuluğunun ilk stadı sayıldığını ve spor devrinin tarihini taşıdığını söylememiz mümkün olacaktır. İstanbul Okmeydanı dışında Osmanlı coğrafyasında bulunan; Bursa, Edirne, Gelibolu, Amasya, Tokat, Mekke, Cidde, Şam, Maraş, Ankara, Kütahya ve diğer birçok şehirde ok meydanlarının varlığı da söz konusudur.

Osmanlıda Güreş Tekkeleri

Bursa'nın fetih edilmesiyle beraber Orhan Bey'in eşi Nilüfer Hatun'un emriyle güreşçiler için bir Güreş Tekkesi kurulmuş, giderleri Nilüfer Hatun Vakfı'na bağlanmıştır (Çumralıgil, 1999:338). Osmanlı Devleti'nde yapılan ilk güreşçiler tekkesi, Bursa'da Kale içinde Bey Saray'ı yakınında bulunuyordu.

Osmanlı Devleti'nde yapılan ikinci güreşçiler tekkesi Edirne Tekkesidir (Kahraman, 1995:189-190). Edirne güreş tekkesi, Sultan I. Murat tarafından Edirne'nin alınmasıyla beraber kurulmuştur. Pehlivan Cemaleddin Tekkesi olarak da bilinen bu tekke, Ali Paşa Çarşısı yakınında bulunan Balıkpazarı kapısının iç kısmında olduğu söylenmektedir (Yıldız, 1979:200).

Evliya Çelebi ünlü eserlerinde ayrıca, 1630 yılında Edirne'de gördüğü Pehlivan Cemaleddin Tekkesinden söz ederek şu bilgiyi vermektedir: "Edirne'de Rumeli Dilaverleri haftada bir gün toplanıp 70-80 çift babayığit yağlanıp, güreş tutarlardı. Pehlivanlar güreşirken Gülbank-i Muhammed çalınır, bahadurları gazaya teşvik ederdi. Güreşler 2-3 saat sürer, pehlivanlar 360 oyun hillesini denerler, nihayet şirazdan, kesmeden, sarmadan, karakuştan, havalandırmadan, boğmadan, kapak atmadan, hasımlarını yenerlerdi. Pehlivanlık pazı kuvveti, erlikti. Tekke kagır, değil fakat mamurdu. Birçok hücrenin mutfağı vardı. Eski pehlivanların demir yayları, okları, güzleri, kısıbeleri duvarlarda asılı idi..." (Yıldız, 1979:201).

Edirne Güreşçiler Tekkesinde, pehlivanlar haftada iki kez güreş tutarlardı. Yağışlı ve kış günlerinde pehlivanlar tekkede, ilk bahar ve yaz günlerinde iyi havalarda Edirne'nin Namazgah Obasında güreşirlerdi. Her yıl Hıdırellez aylarında Türk ülkelelerinden gelen pehlivanlar bu tekkede güreşirlerdi (Tayga, 1990:59).

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesinden sonra güreş tekkelerinde önemli bir artış söz konusu olmuştur. Osmanlı Devletinde güreş tekkelerinin İstanbul'un yanında Mekte, Cidde, İskenderiye, Lazkiye, Şam, Maraş, Amasya, Tokat,

Edirne, Ankara, Kütahya, Tire, Bergama, Manisa, Akhisar, Yenice, Üsküp, Gelibolu, Diyarbakır, Konya, Bursa, Balıkesir, Urfa, Halep, Bağdat ve Mısır gibi şehirlerde de kurulduğu bilinmektedir (Çumralıgil, 1999:338).

Osmanlı Devleti'nde üçüncü güreşçiler tekkesi, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesiyle beraber yapılan Pehlivan Şüca Tekkesidir. Dördüncü olarak yapılan güreşçiler tekkesi yine İstanbul'da Unkapanı Köprüsü'ne inen bulvarın üzerinde sağ tarafta ki Şeb-Sefa Fatma Kadın Camisi'nin güney-batı yönüne açılan bahçe kapısının karşısında bulunan Pehlivan Demir Tekkesidir (Kahraman, 1995:190).

İstanbul'da bulunan iki güreş tekkesinden ilki ve tekkelerin en büyüğü Zeyrek yokuşundaydı. Evliya Çelebi Zeyrek yokuşunda olduğunu belirterek şöyle der: "Biri dahi Zeyrek yokuşu ayağında (Pehlivan Nemr) Tekkesidir. Hala bu tekke mamurdur. İçinde Tekkenişi (Baba Hasan) hüsn-ü hal ile maruf bir piri fanidir. Bu tekke içre üçyüz pehlivan zorben var ki, her biri güya bir şir-i şivandır. Yüz, yüzelli çift pehlivanlar kısbetlerini giyip sarı şir-i ruyin yağı ile yağlanıp adem ejderhası gibi apul birbirlerine aslan gibi sarılıp temaşacılara pehlivanlıklarını göstererek tişne şiraze kesvent, terce, ters kabza, yanbaşı, ser kelle, cezayir sarması, boğmak, karakuşi oyunlarını icra ederek (Alay köşkü önünden geçerlerdi)." Tekkelerin bir diğeri ise Şişhane'deydi (Yıldız, 1979:199).

Osmanlı Devleti'nde yapılan beşinci güreşçiler tekkesi, bugünkü Yirmi İki Sultanlar Türbesi güneyinde, Kurşunlu Türbe'nin olduğu bilinen Edirne Tekkesidir (Türk Spor Tarihi - Doğan Yıldız - 199). Tekkenin şeyhlik görevini Pehlivan Taslık isimli birisi yaptığı ve bu göreve getirilişi de şer'i sicil'e yazılarak belgelendiği söylenmektedir (Kahraman, 1995:190).

Sonuç

Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi,

beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası dayanışma, kaynaşma ve barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir (Yıldıran, 1986).

Günümüz spor kulüpleri olan spor tekkeleri yaklaşık olarak Orhan Bey döneminde kurulmaya ve Fatih Sultan Mehmet döneminde tekkeleşmeye başlamıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde taşralara yayılmış, II. Beyazıt döneminde okullara girmiş, II. Selim döneminde de tüm Osmanlı Devleti'ne yayılmıştır.

Dönemin padişahları tarafından özellikle okçuluk, atıcılık, binicilik ve güreş branşlarının severek yapılması ve bu branşların her zaman savaşa hazırlık olarak görülmesi nedeniyle spor tekkelerindeki spor faaliyetleri sadece saray ve ordu için yapılmıştır. Özellikle sağlıklı, becerili ve güçlü bireylerin spor tekkelerine seçilmesi, sürekli savaş içerisinde bulunması ve savaşa hazır olunması gerektiği için askeri açıdan çok önemli duruma gelmiştir.

Spor tekkelerinde dervişlerin barınma, yeme içme ihtiyaçlarını karşılanmıştır. Şeyhlerinin hazırlamış oldukları programlara uyan dervişler düzenli uyuyup, düzenli idman yaparak, her an müsabakalara ve savaşa hazır duruma gelmişlerdir. Spor tekkeleri gelirlerini padişah vakıflarının veya özel vakıfların yardımıyla elde etmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman döneminden sonra sadece saray ve ordu için olan spor tekkeleri anlayışı kırılmış ve spor tekkeleri taşralara yayılmıştır. Osmanlı Devleti'ndeki tüm bireylere açık olan spor tekkelerinde sağlıklı, becerikli ve güçlü bireyler yetiştirilerek sporcu ve savaşçı bir halk oluşturulmaya çalışılmıştır.

Orhan Bey döneminde oluşmaya başladığı düşünülen spor tekkeleri zamanla geniş bir alana yayılmıştır. Ancak Osmanlı Devleti'nin duraklama döneminden itibaren bu kurumlar sosyal fonksiyonlarını yitirerek amaçları dışında faaliyet göstermeye başlanmışlardır. Sultan II. Abdülhamit'in güreşi yasaklaması ve atıcılık, okçuluk gibi savaş materyallerinin yerine silah, top gibi aletlerin ortaya çıkışıyla zamanla önemini yitirsenler de spor tekkeleri yirminci yüzyılın başlarına kadar varlığını sürdürmüştür.

Osmanlı Devleti'nin yüz yıllarca tüm dünyaya yayılarak hâkimiyetini sürdürmesi, gelenek, görenek, örf ve adetlerini bu coğrafyalara taşıyabilmesinde kurulan spor tekkelerinin büyük ölçüde katkısı olmuştur. Bu teşkilatlanma yeteneği ile Osmanlı Devleti tüm dünyaya örnek olmuş ve sağlam devlet yapısını güçlü kılmıştır. Osmanlı'nın teşkilatlanma yeteneğini son derece etkili bir şekilde kullandığı alanlardan birisi de spor olmuştur. Binicilik, okçuluk, güreş gibi sporlarda hem dünyada başrol oynamış, hem de savaş meydanlarında başarılı olmuştur. Modern Türk sporunun temellerinin atıldığı bu kurumlar tarihimiz açısından da büyük önem arz etmektedirler. Çünkü bu tekkeler sadece birer sporcu yetiştirme merkezi değil, aynı zamanda bireyin, ahlaki gelişimine bağlı olarak tüm yaşamını şekillendiren eğitim kurumlarıdır ve günümüz kulüpçülüğünün temellerini oluşturmuşlardır.

Kaynaklar

- Atabeyoğlu, Cem. (1991). 1453-1991 Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi, AN Grafik Basın Sanayi, İstanbul.
- Çumralıgil, B. (1999). Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunun 700. Yılı Münasebetiyle "OSMANLIDA SPOR" Sempozyumu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Güven, Özbay. (1992). Türklerde Spor Kültürü, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Göral, A. (1999). Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunun 700. Yılı Münasebetiyle "OSMANLIDA SPOR" Sempozyumu, Kültür Bakanlığı

Yayınları, Ankara.

Hiçyılmaz, Ergun. (1974). Türk Spor Tarihi, Demet Ofset, İstanbul.

İşcan, Fehmi. (1988). Türklerde Spor, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Ankara, No:55, 51.

Kahraman, Atıf. (1995). Osmanlı Devletinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Tayga, Yunus. (1990). Türk Spor Tarihine Genel Bakış, GSGM Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı Yayınları No:87, Ankara.

Yıldız, Doğan. (1979). Türk Spor Tarihi, Ser Yayıncılık, 1979, İstanbul.